

D ů v o d y:

V souzeném případě stala se tvrzená urážka na cti v podání, které žalovaná zaslala doporučeně ze Staré Paky generální prokuratuře v Brně. Podle § 51 tr. ř. přísluší trestní řízení zpravidla tomu soudu, v jehož okrsku byl trestný čin spáchán, a za místo spáchaného činu sluší pokládati místo, kde byla — nehledíc k výsledku — předsevzata činnost pojem trestného činu dovršující. Podle toho jevil se příslušným k projednání věci nikoli okresní soud v Nové Pace, v jehož obvodě bylo závadné podání dáno na poštu, nýbrž okresní soud pro přestupky v Brně, kde za urážlivé označené jednání dospělo k svému zakončení tím, že obsah podání přišel k vědomosti cizích osob, čímž byl právní statek cti zákonem chráněný po případě teprve porušen (sb. n. s. čís. 2971). Příslušnost okresního soudu pro přestupky v Brně je proto v souzeném případě opodstatněna, byť i okresní soud v Nové Pace zahájením trestního řízení o trestním oznámení Marie B-é onen soud byl předstihl. Důsledkem toho bylo ve smyslu §§ 51 a 64 tr. ř. rozhodnuto, jak shora uvedeno.

Čís. 3184.

Důkaz pravdy může býti prováděn také okolnostmi a průvodními prostředky vzešlými teprve po obvinění, jež má býti dokázáno.

Kmetský soud může použiti jako pramene svého přesvědčení odsuzujícího rozsudku pro vytýkaný čin.

Poukaz na »křesťanskou« výchovu pachatele přestupku podle § 414 tr. zák. v souvislosti s tvrzením o jeho bezcitném a trestném zachování se k dítěti jest po případě haněním ve smyslu prvního případu § 491 tr. zák., připouštějícím důkaz pravdy.

Výrazu »klerikál« užívá se i objektivně, bez hanlivé (sesměšňující) příchuti k označení příslušníků určitého politického přesvědčení.

Obžalovaný nemůže si stěžovati do sprostujícího výroku (§§ 280, 281 tr. ř.).

(Rozh. ze dne 19. května 1928, Zm II 262/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského soudu v Olomouci jako soudu kmetského ze dne 9. března 1927, jímž byli obžalovaní uznáni vinnými přečiny proti bezpečnosti cti podle §§ 487, 491, 493 tr. zák., naproti tomu však byli sprostěni podle § 259 čís. 3 tr. ř. ze soukromé obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti ve smyslu § 488 tr. zák.; vyhověl však zmateční stížnosti obžalovaných, zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině obžalovaných, ve výroku o trestu, jakož i ve výrocích s tím souvisejících, a věc vrátil v tomto rozsahu soudu první stolice, by ji znova projednal a o ní rozhodl.

D ů v o d y:

I. Zmateční stížnost soukromého obžalobce není především oprávněna k tomu, by rozsudku vytýkala překročení obžaloby, protože rozsudek sprostil obžalované z obžaloby také pro nadpis pozastaveného článku »Necitelní rodiče«, v němž obžalovací spis nic trestného nespatořoval; neboť sprostěním tím nestala se újma soukromému obžalobci, jenž — jak dlužno konstatovati proti vývodnímu spisu obžalovaných — vskutku nadpis článku nepozastavil, pouze jej uváděje k označení článku, jehož jednotlivá místa učinil předmětem obžaloby. Zmateční stížnost dále napadá rozsudek, pokud v něm kmetský soud uznal, že věty »rodiče se po tři dny nestarali, kde jejich chlapec se nachází«, »své vlastní dítě dotluče, až je černé, tři dny se o ně nestará, až toto má smrt na jazyku«, »synka svého jim nenapadlo ani hledat«, byly uveřejněny ve veřejném zájmu, a proto obžalované sprostil. Tyto její vývody jsou bezpředmětny, neboť kmetský soud vpravdě shledává, že se obžalovaným podařil důkaz pravdy, zjistiť, že skutečně soukromý obžalobce dne 13. prosince 1925 svého synka tak zbil, že se chlapec ze strachu skryl na půdě, zůstal tam o hladu a za mrazu po tři dny, až byl nevlastní matkou nalezen, že soukromý obžalobce o tomto úkrytu synově dobře věděl, že však pouze z nenávisti k němu se o něho nestaral. Po tomto zjištění bylo zbytečno, by se kmetský soud ještě obíral otázkou veřejného zájmu, při čemž ostatně přehlédl, že beztrestnost podle § 4 zákona z 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n. dána je po subjektivní stránce jen, je-li tu úmysl hájiti především zájem veřejný. Neboť důkaz pravdy, jenž ovšem může býti prováděn také okolnostmi a průvodními prostředky vzešlými teprve po obvinění, jež má býti dokázáno, stačí po zákonu již sám o sobě k vyvinění, jak jasné patrně z právě uvedené stati zákona, a zmateční stížnost zabývá se v naznačených svých vývodech výroky zbytečným a tudíž nepodstatným. Rozsudkovému předpokladu o zdaru důkazu pravdy o podstatě dotyčných tvrzení, podle nichž se rodiče hochovi po tři dny o něho nestarali a po něm nepátrali, vytýká zmateční stížnost s hlediska důvodu zmatečnosti podle čís. 5 § 281 tr. ř. neúplnost proto, že se kmetský soud neobíral tvrzením soukromého obžalobce, podle něhož se z rozsudku okresního soudu v Uh. Hradišti ze dne 24. února 1926, jenž je jedním ze zdrojů přesvědčení kmetského soudu o pravdivosti tvrzení pozastavené zprávy, neodvolal jen pro svou nemajetnost, a dále svědectvím manželky soukromého obžalobce, jež uvedla, že po útěku hochově jak ona, tak i soukromý obžalobce po něm pátrali, a dále naprostou neodůvodněnost výroku rozsudkovému, že je prokázáno, že soukromý obžalobce o synově úkrytu dobře věděl a jen z nenávisti k němu se o něho nestaral. Tato výtku je jakožto výtku formální bezdůvodna, poněvadž rozsudek uvádí, že kterých důvodů a úvah dospívá k tomuto přesvědčení; je-li však — jak se zdá — míněna jakožto popírání věcné správnosti řečeného skutkového předpokladu rozsudku, nemůže dojíti povšimnutí, poněvadž jí není takto prováděn žádný ze zákonných důvodů zmatečnosti. Výtku

neúplnosti není odůvodněna, neboť podání soukromého obžalobce, v němž bylo ono tvrzení obsaženo, nebylo při hlavním přelíčení čteno a nestalo se dotyčné tvrzení částí obrany obžalovaného, přednesené před soudem kmetským; ostatně je důvod, z jakého se soukromý obžalobce neodvolal z rozsudku odsoudivšího ho pro přestupek § 414 tr. zák., nezávažný; rozsudek ten nabyt právní moci a mohl tudíž soud kmetský tím spíše použítí ho za zdroj svého přesvědčení, že právě v oboru § 487 tr. zák. nejspolehlivějším důkazem pravdy je odsuzující rozsudek pro čin vytýkaný. Marie H-ová ovšem tvrdila, že její muž (soukromý obžalobce) hledal chlapce první den ve S. M., druhý den na trhu v U. H., odpoledne na hřbitově a třetího dne zase že ho hledali a na večer že se po něm ptal soukromý obžalobce hlásného ve S. M., avšak tyto údaje nemluví proti předpokladu kmetského soudu, že soukromý obžalobce úmyslně nehledal chlapce v jeho úkrytu na půdě, o němž z dřívějších případů dobře věděl. Svědectví H-ové týkalo se tedy okolnosti nepodstatné a soud nezatížil svůj rozsudek neúplností ve smyslu čís. 5 § 281 tr. ř., jím se neobíráv. Jak ukázáno, jest zmateční stížnost soukromého obžalobce bezdůvodna, pročez bylo ji zamítnouti.

II. Zmateční stížnost obžalovaných vytýká rozsudku především vnitřní rozpor v jeho osvobozující části, záležející prý v tom, že rozsudek dochází k výsledku, že se obžalovaným (v tomto směru) podařil důkaz pravděpodobnosti, ač z jeho zjištění prý plyne, že pokládá za provedený důkaz pravdy. Výtku je sice potud oprávněna, že kmetský soud vskutku co do tvrzení zprávy, že se rodiče po tři dny nestarali, kde je jejich chlapec, že jim ani nenapadlo chlapce hledati, a že soukromý obžalobce své vlastní dítě dotloukl, — pokládá za provedený důkaz pravdy, takže nebylo ve shodě se zákonem, když se kmetský soud v těchto směrech ještě obíral subjektivní složkou beztrestnosti ve smyslu § 4 zák. z 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n., t. j. otázkou, zda byl tu na straně obžalovaných úmysl hájiti především zájem veřejný. Avšak obžalovaní byvše v tomto směru z obžaloby sprostěni, nemají podle základního předpokladu § 280, 281 tr. ř. právo stěžovati si do tohoto výroku a vytýkati mu vady, jež se nevztahují také na výrok, jímž byli z části uznáni vinnými. Odsuzující část rozsudku týká se jednak výroku zprávy: »Otec za ním vylezl na půdu, několikrát chlapce kopl a počal ho s půdy sháněti«, v němž rozsudek spatřuje skutkovou podstatu urážky na cti spáchané křivým obviňováním z přestupku zlého nakládání rodičů s dětmi (§ 414 tr. zák.), a tudíž skutkovou podstatu § 487 tr. zák., jednak výroků zprávy »taková je tedy ta křesťanská výchova organisovaného klerikála«, »kdyby se mu však ztratila sviňa, tak by ji jistě hledal a pokoje by lidem nedal, dokud by ji nenašel« a »nechť tedy veřejnost posoudí sama, co takové zbožné ovečky zaslouží za takový křesťanský skutek«, jež kmetský soud posoudil jako přečin podle §§ 491, 493 tr. zák. Co do věty posouzené s hlediska § 487 tr. zák. vytýká stížnost rozsudku právem nedostatek odůvodnění předpokladu o vině obžalovaných po stránce subjektivní. Neboť rozsudek v té příčině pouze praví: »že bylo vědomí na straně obou obžalovaných, že se

tímto výrokem útočí na čest soukromého obžalobce, vysvítá z doznání obžalovaných, kteří považují všechna tvrzení (výroky) v závadném článku obsažené za pravdivá». Chce-li touto nejasnou větou rozsudek říci, že pro urážku na cti není obžalovaný ještě zodpovědnosti prost, ukáže-li se, že zpráva byla nepravdiva, třebas ji obžalovaný za pravdivou pokládal, měl by ovšem pravdu. Avšak tím není vyřízena otázka základní náležitosti subjektivní stránky každého deliktu proti bezpečnosti cti, totiž vědomí, že obsah pronášeného tvrzení jest způsobilým snížení čest a vážnost napadeného v očích spoluobčanů. V tomto směru rozsudek vsutku neobsahuje po zákonu odůvodněného výroku zjišťovacího a nemůže tudíž obstáti. Netřeba se tedy ani obíratí vývody zmateční stížnosti, jež dále chce dovoditi, že tu jsou náležitosti beztrestnosti podle § 4 uvedené již tiskové novely. Jen pokud stížnost spatřuje právní omyl v tom, že kmetský soud neposoudil řečený výrok zprávy tak jako ony výroky stejného v podstatě obsahu, ohledně nichž vynesl výrok sprostující, a že svůj sprostující důvod nevztáhl i na něj, dlužno jí dáti v ten smysl za pravdu, že bylo na soudě kmetském, by uvažoval o tom, zda bylo účelem a smyslem článku, by byly vytýkány soukromému obžalobci jednotlivé určité činy, či spíše, by mu byl vytýkán celkový způsob, jak se choval ke svému synovi, hledíc k následkům pro syna z něho vzešlým, to tím spíše, že obě strany kladou ve svých opravných spisech váhu na to, že článek měl býti posuzován jako celek a neměl býti roztrháván v jednotlivé věty. V právu jest dále zmateční stížnost, pokud, byť zcela povšechně, vytýká rozsudku nedostatečné odůvodnění pro výrok, že věty posouzené rozsudkem s hlediska § 491 tr. zák. jakožto uvádění u veřejný posměch zakládají po stránce objektivní i subjektivní skutkovou podstatu urážky na cti, jakož i právní omyl v posouzení případu. Rozsudek praví především, že, použito-li v tisku uvozovacích znamének u slov »ta křesťanská« výchova, je nepochybně, že každý čtenář ve výraze takto vytištěném mohl viděti pouze sesměšňování osoby soukromého obžalobce, jmenovitě jeho náboženského přesvědčení jako římského katolíka. Již po formální stránce nedostává se výroku tomu odůvodnění, t. j. poukazu navýsledek hlavního přelíčení a úvah spojujících je k logicky bezvadnému závěru. Nedostatek ten není odčiněn předpokladem, že závěr v rozsudku vyslovený je, jak se v něm praví, nepochybný; neníť jím již proto, že je možno hleděti na zmínku o křesťanské výchově soukromého obžalobce v souvislosti s tvrzením o bezcitném a trestném zachování se jeho k vlastnímu synovi jako na výtku odnášející se k povaze, vlastnostem a smýšlení soukromého obžalobce. Této možné souvislosti si rozsudek nepovšiml a neodůvodnil, proč ji nepředpokládá, což mu stížnost důvodně vytýká. Je to důsledek toho, že se rozsudek nezabývá dostatečně zjišťováním smyslu článku v souvislosti jeho vět. Souvislost ta může býti právně závažná, poněvadž by mohla dodatí výtce povahu hanění ve smyslu prvního případu § 491 tr. zák., ve kterémžto směru by mohla míti význam skutečnost, že co do výtek týkajících se zachování se soukromého obžalobce k vlastnímu dítěti rozsudek pokládá za zdařený důkaz pravdy, neboť druhý odst. § 491 tr. zák. při-

pouští pro hanění vyvinění důkazem pravdy takových skutečností, z nichž je odvozován hanlivý soud o napadeném. Podobně má se věc s větou »kdyby se mu však ztratila sviňa, tak by ji jistě hledal a pokoje by lidem nedal, dokud by ji nenašel« a se zmínkou »o zbožných ovečkách«, o kterýchžto výrocích zprávy kmetský soud nad to sice praví, že sledují cíl sesměšnění soukromého obžalobce, avšak nikoli, že a proč předpokládá, že jsou k tomu objektivně způsobily. Ani výroku, že »obžalovaní užili o soukromém obžalobci výrazu »organisovaný klerikál« v úmyslu zaútočiti naň pro jeho politické přesvědčení, dobře jsouce si vědomi, že se výrazu »klerikál« užívá pro příslušníky politické strany lidové ve smyslu je »urážejícím a sesměšňujícím«, kmetský soud neodůvodnil. Nehledíc k tomu, že předpoklad »urážejícího« smyslu není právnicky přizpůsoben žádné ze skutkových podstat zákona a že ani předpoklad smyslu sesměšňujícího není rozložen ve své právní prvky, takže nelze ani kontrolovati, zda kmetský soud naplňuje jej správným pojmovým obsahem, — nepovšiml si kmetský soud toho, že výrazu »klerikál« bývá užíváno nesporně i zcela objektivně, beze vší příchuti hanlivé natož sesměšňující, k označení příslušníků určitého politického přesvědčení a neuvedl, proč předpokládá objektivní způsobilost jeho použití ve zprávě, snížení soukromého obžalobce ve vážnosti a úctě spoluobčanů. Pro tyto formální vady, vyžadující, by se kmetský soud znovu věci obíral a provedl jemu vyhrazená skutková zjištění, bylo jeho rozsudek v odsuzující části a v důsledku toho pak i v dalších ve výroku uvedených výrocích zrušiti.

Čís. 3185.

Pouhá jsoucnost služebního poměru mezi zaměstnavatelem a služkou nestačí k založení poměru svěřeni k dohledu a k výchově ve smyslu § 132 tr. zák.

(Rozh. ze dne 22. května 1928, Zm II 490/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmatečné stížnosti obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Olomouci ze dne 14. září 1927, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem pokusu svádění ke smilstvu podle §§ 8, 132-III. tr. zák., zrušil napadený rozsudek a věc vrátil nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a o ní rozhodl.

Důvody:

Zmatečná stížnost důvodem zmatečnosti podle § 281 čís. 9 a) tr. ř. vytýká právem, že § 132 tr. zák. zaručuje zvláštní ochranu pohlavní svobody osobám, které jsou ve zvláštním, úzce ohraničeném poměru svěřenském. Tento záleží v dohledu, výchově nebo vyučování svěřené osoby se strany osoby, jež je podmětem trestného činu podle onoho ustanovení